

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO „SLOVENSKEGA
PLANINSKEGA DRUŠTVA“

XXV. LETNIK

1925

ŠTEV. 2

Plezalne ture v Kamniških-Savinjskih Alpah.

Spisal † dr. Klement Jug.

(Dalje.)

Frischaufovem Domu sem pustil potrebno prtljago. in odšel proti Mrzli gori. V pol ure sem bil pri vstopu v Hudi Prask. Pravzaprav sta dva vstopa. Ko prideš z Okrešlja po drčah gori do stene, je koj v začetku stene neki stolp, na čigar levi strani je gladek skalnat, na desni (nad stožcem sipine) pa prodast žleb. Oba žleba se za stolpom strneta v enega samega, ki nekoliko višje zavije na desno in vede gori do grebena.

Vstopiti se more v desni ali levi žleb pod stolpom. Jaz sem stopil v levega, splezal po njem gori za stolp in zavil z žlebom vred na desno. Tu pa je bil žleb posut s prodom, ki se je udiral navzdol pod nogami. Zato nisem hotel hoditi po njem, marveč sem raje plezal po desni žlebovi steni vzporedno z žlebom navzgor. Nekoliko pod koncem žleba sem splezal na levo na greben in se nato obrnil po grebenu na levo. Držal sem se vedno grebena ter deloma plezal in deloma ril skozi borovje.

Ko sem ugledal na desni strani pod grebenom stezo na prodnati sipini, bi se mogel obrniti k njej in iti dalje po njej. Pa ne vem kaka kaprica me je gnala, da sem se držal še naprej grebena. Pri tem sem preprečkal neko strmo in gladko ploščo nad nekim prepadom. Skala je bila tam tako krušljiva, da ni imela niti enega oprimka ali stopinje, ker se je vsak rob moral odkrušiti. Kljub temu se mi je posrečilo preprečiti to ploščo s pomočjo trenja obleke in majčkenih robov v skali, katerih sem se z žebli čevljev oprijel.

Malo višje sem priplezal tudi po grebenu na stezo, po kateri sem prišel nato na vrh. Plezal in hodil sem od Okrešlja do vrha kake tri ure. Plezanje je razmeroma lahko, težjim točkam se lahko povsod izogneš. Tura ni nič posebnega. Naše Alpe nam nudijo

mnogo lepših tur, kjer zamoreš svoje duševne in telesne sile uporabiti tako, da se kar veseliš rezultatov.

Na vrhu sem pokosil in nato odšel po nenadelani in samo markirani ter zavarovani stezi doli na stezo, ki pride s Savinjskega sedla; po tej stezi sem nato šel v Frischaufov Dom.

Na Okrešlju sem ogledoval severne stene Planjave in Turske gore; da bi si pregnal skomine, sem pograbil svojo prtljago in odšel na Kamniško sedlo. Medpotoma sem srečal troje nemških turistov. Pravili so s ponosom, da so prišli s Tirolskega — plezat po Hudem Prasku. Že tri dni da se »krepčajo« na Okrešlju. Jedo in pijejo tako, da pride kakemu slabo, na kar se mora ta seve spet »okrepčati«. Ko sem bil še na Okrešlju, sem videl te turiste, ko so ravno odhajali doli s Kamniškega sedla, kamor so bili napravili z Okrešlja enodneven izlet, da bodo lažje prebavljali. Zgodilo pa se je, da sem prišel jaz prej gori na Kamniško sedlo, nego oni po stezi doli do vznožja stene. Ti turisti pač ne delajo časti onim nemškim plezalcem, ki so iskali pri nas drugačnih tur, nego je Hudi Prask.

S Kamniškega sedla sem odšel še isti večer na Brano, da sem tudi tam vpisal, kod sem hodil. Prišel sem v eni uri gori in spet doli na Kamniško sedlo; tako me je navdušilo srečanje z onimi nemškimi turisti, ki so mi mimogrede tudi poučno omenili, da je iz zdravstvenih ozirov »preveč« Hudi Prask in Brana v enem dnevu. No, meni ni škodovalo. Žal mi je bilo le, da je že solnce zašlo.

Prihodnji dan (27. avgusta) sem se namenil splezati s Kamniškega sedla po zapadni steni na Planjavo in obiskati znani Brinšekov kamin. Svoje dni mi je neki tovariš pokazal, v kateri smeri je, pa sem zamenjal ta kamin s širokim, skoro navpičnim in gladkim žlebom, ki je pod pravim Brinškovim kaminom in ki se pričinja že kmalu nad prodastimi sipinami. Ta žleb se vidi od Kamniške kočice skoro v sredi stene, le malo na levo nad vznožjem.

Misleč, da plezam v Brinšekov kamin, sem torej zlezel po skalah gori v ta žleb. Tam sem si obul plezalke. Žleb je bil gladek, ker je skala tam od vode in snega izprana ter uglajena, in opolzel, ker je od curljajoče vode moker in tu in tam poln alg, strm okrog 70—75°, preširok, da bi se moglo gvozditi po njem gori, visok kakih 13 metrov na najbolj eksponiranih mestih, brez vsake opore in sploh tak, da sem prišel koj do prepričanja, da marsikdo od onih, o katerih sem vedel, da so preplezali Brinšekov kamin, niso mogli splezati tu gori.

Zato sem se obrnil iz žleba na desno ven v steno in iskal tam prehoda navzgor. Splezal sem kakih pet metrov, pa sem se moral radi previs tudi od tam vrniti. Zato sem se odločil, da vseeno poskusim žleb sam. Najprej sem s hrbtom proti žlebu in z upiranjem v stran ob gladke stene žleba splezal par metrov na nekak prag v žlebu. Od tu dalje se je nadaljeval glavni del žleba, čigar dno je široko za dober seženj. V levem kotu med dnom in levo steno je v dnu za ped širok in toliko tudi globok žlebič, ki ga je izdolbla curljajoča voda. Ponekod se ta žlebič zoži in poglobi tako, da je mogoče zagvozditati vanj levo koleno.

Po tem žlebiču in s pomočjo cepina sem splezal do neke majhne vdolbine v sredi žlebovega dna; ta vdolbina mi je služila za stopinjo. Potem sem trdneje zabil v žlebič neki kamen, ki je prej stal v njem le rahlo, a je sedaj tičal v njem trdno ko zagvozda. Ta kamen mi je služil najprej kot oprimek, pozneje pa še kot stopinja. Nato sem dosegel s cepinom ozko špranjo v dnu žleba; špranje sem se oprijel s cepinovo konico in nato splezal po cepinu in med gvozdjenjem levega kolena v žlebič spet nekoliko višje. Tu sem se pa ustavil, ker nisem mogel doseči s cepinom naslednje opore, ki jo je nudil v žlebiču zagvozdeni kamen. Plezanje je bilo že do tu skrajno naporno in nevarno radi opolzkih sten, ki sem si na njih kolena in podplate plezalk tako zamazal, da se mi je vedno bolj drselo; sedaj pa ni kazalo drugega, nego se previdno vrniti doli.

Šel sem ven iz stene in si samostojno ogledal steno, da bi našel pravi vstop. Videl sem hitro, da mora biti vstop levo od onega žleba približno v sredi med žlebom in grebenom nad Logarsko dolino. Kakor sem pozneje ugotovil, je tudi res tod vstop, le da se mora iz prvega grabna zaviti na desno čez neko škrbinico, kjer je še tabla z napisom: »plezalna pot Brinšekov kamin«; za to škrbinico se gre malo navzdol in se pride ravno nad onim gladkim žlebom pod Brinšekov kamin. Jaz se pa takrat nisem več menil za ta kamin, marveč sem hotel na svojo roko splezati na vrh Planjave.

Dasi me je megla močno ovirala, sem vendar našel primeren prehod. Iz prvega grabna pri vstopu, kjer sem šel naprej po grabnu gori, namesto iz njega na desno proti Brinškovemu kaminu, sem zavil na levo strmo navzgor po skalah in zajedah in prišel, ker je greben tam vbočen, na rob severne stene. Zato sem se umaknil od tam po policah in skalah na desno nekoliko navzdol in priprečkal v nekak žleb, po katerem sem šel navzgor in priplezal do ozkega, globokega, mokrega in črnega kamina. Splezal sem že za kaki dve tretjini njegove višine visoko, pa se mi je zazdelo, da plezam spet

preveč na levo proti robu stene, vrh pa je močno na desno. Zato sem se vrnil po kaminu spet dol in šel pod njim po policah na desno okrog skal in prišel tako v širok kotlast žleb, do katerega privede, kakor sem pozneje spoznal, tudi Brinšekov kamin od desne spodaj. Po tem žlebu sem šel gori, splezal po dobro razčlenjenih skalah na greben, plezal nekoliko po grebenu, potem zavil na levo stran grebena in splezal po rjavi, žlebasti in zelo strmi, a dovolj razčlenjeni steni na glavni greben, kjer sem si obul spet čevlje in odšel po grebenu na vrh Planjave.

Plezal sem od pravega vstopa do vrha okrog 2 $\frac{1}{2}$ ure. Plezanje ni težko, nevarnih mest je malo, oprimkov je dovolj. Ako se dobro ve za pot, se pride lahko tod v istem času s Kamniškega sedla na vrh Planjave, kakor po stezi čez Sukalnik.

Na vrhu sem pokosil, potem pa odšel še po stezi na Ojstrico, s katere sem imel krasen razgled po meglenem morju. Z Ojstrice sem odšel po stezi proti vzhodu in sem postavil nekje v sredi grebena med vrhom in Kocbekovo kočjo mejnik najvzhodnejše točke svoje ture. Reveža pa je kmalu preobrn timer. — Nato sem jo urezal po pobočju dol na Korošico in odšel od tam še na Kamniško sedlo po stvari, ki sem jih bil tam pustil, da mi jih ni bilo treba vlačiti s seboj. Že ob temi sem odšel z lučjo s Kamniškega sedla v Kamniško Bistrico.

Ko sem povečerjal, sem legel na skupnem ležišču spat. Kar prihrumita na podstrežje Kajzelj in Volkar. Kajzelja je doma ves čas grizlo, da jaz nadaljujem turo, medtem ko je on svojo turo prekinil. Žal mu je bilo za prvenstvo v vztrajnosti, pa je sklenil, da me spet poišče. Ker je vedel za moj načrt, je izračunil, da bom ta večer v Kamniški Bistrici. S seboj je pripeljal še Volkarja, ki pa ni nameraval ostati z menoj do konca, marveč napraviti le kratko turo v Kamniške planine. Pozno v noč sva delala s Kajzeljem načrte, kaj bova še vse preplezala v Julijskih Alpah.

Prihodnji dan (28. avgusta) smo se namenili vsi trije v Zeleniške Špice. Šli smo iz Kamniške Bistrice kake četrt ure ven proti Kamniku, potem zavili na levo po poti na Presedljaj, hodili po tej poti kake pol ure in se obrnili na razpotju spet na levo v dolino Bele; po dolini smo šli do krasne kaskade Orglice. Nekoliko na desno od kaskade (torej proti Korošici) smo našli po zaslugi Kajzelja strmo lovsko stezo, pravi »Kniebeißer«, ki vede po gozdu gori v drago, po kateri teče potok, ki tvori brzico Orglice, od tam pa zavije pri nekih kopah na levo gori po gozdu proti grebenu Zeleniških Špic. Po tem gozdu je pot gori do grebena markirana, ker jo je v gozdu lahko zgrešiti. Na grebenu se steza izgubi, a se tudi ne potrebuje več, ker

se pride izlahka po grebenu na Staničev vrh, ki tvori prvo špico. Od Bistrice do Staničevega vrha smo rabili dobre $3\frac{1}{4}$ ure.

Komaj smo stopili na Staničev vrh, že se je odprlo nad nami nebo, ki je bilo že ves čas nekam sumljivo,, ter nam je pošlalo svoj mokri »žegen«. Zato smo se stisnili vsi trije pod Volkarjev dežni plašč, ki pa nam je bil bolj v moralno oporo, nego v faktično obrambo pred dežjem, ter smo prisiljeni počitek izrabili s tem, da smo pri tej priliki pokosili.

Ko je dež ponehal, smo si obuli plezalke (oz. Volkar se je kar sezul, ker ni imel plezalk s seboj) za sestop s Staničevega vrha v smeri grebena proti Planjavi. Na tej strani je treba iti po strmi in gladki plošči doli na greben. Mi smo šli po desnem robu plošče, lahko pa se pleza tudi po poči sredi plošče, ki smo jo pa mi radi mokre skale opustili.

Pod Staničevim vrhom smo si obuli spet čevlje in podirali nato špico za špico po grebenu. Podroben opis je nepotreben, ker je tura lahka. Skala je srednje trdna. V glavnem smo se držali grebena in nismo mogli zaiti. V podrobnem pa pokaže teren sam, kako in kod plezaj. Za parado smo si iskali ponekod vsak svoje prehode, kamine in kaminčke. Z veliko samozavestjo je Volkar bržkone kot prvi »preplezal« neki stranski »kamin«, ki je bil tako visok, da mu je Volkar s svojimi dolgimi kraki kar na vrh stopil.

Edina ovira nam je bil dež, ki je po malem neprestano rosil, delal skale mokre in nam jemal ugodno razpoloženje. Ko pa smo v dveh urah pustili kaki dve tretjini špic za seboj, nas je ujela še nevihta. Stisnili smo se pod neke previsne pečine na levi strani pod neko špico, da bi bili varni pred točo in močo, pa je kmalu pričelo teči po skalah doli na nas. Celo uro smo tam prezebali in se močili. Ko pa je dež vsaj napol ponehal in se nam je zazdelo, da smo že dovolj mokri, smo jo pobrisali naprej, da bi se vsaj ugreli. Tako smo tekli v okovankah po visečih, gladkih in mokrih ploščah, po grebenu in kaj vem še kakšnem terenu, da smo k sreči brez nezgode kmalu priplezali na zadnjo špico in nato prišli na stezo, ki vede s Korošice po pobočju Planjave na Kamniško sedlo. Odšli smo na Kamniško sedlo, kamor smo prišli ob 5. uri popoldne; imeli smo torej še dovolj časa, da smo se zvedrili in posušili.

Kajzelju in Volkarju sem pripovedoval, kako se mi je bila iztekla tura po zapadni steni na Planjavo. Kajzelj mi je nato pokazal, kje je pravi Brinšekov kamin, Volkarja pa je najbolj zanimal oni skoro navpični in gladki žleb, ki ga nisem mogel preplezati. Rekel je,

da se mora dati preplezati. To me je seveda vzdrazilo in sklenila sva, da ga nalašč še enkrat poskusiva.

Prihodnji dan (29. avgusta) sva se torej napravila z Volkarjem v žleb pod Brinšekovim kaminom. Kajzelj ni hotel z nama, ki naju je gnala sama kaprica, marveč je ostal v Kamniški koči. Iz navade sem vzel jaz vrv s seboj, sicer pa sva vso prtljago, razen jaz plezalk, pustila v koči.

Kmalu sva bila v žlebu pod onim gladkoopolzlím delom. Sezula sva si čevlje in medtem, ko sem si jaz obuval plezalke, je Volkar nenadoma vskočil kar v nogavicah prvi v žleb. Ni mi bilo po volji, pa Volkar se ni hotel umakniti in pustiti mene prvega. Ni torej kazalo drugega, nego vsaj paziti nanj. Ker je pričel plezati, ne da bi se bil prej navezal, sem pustil vrv pod žlebom, kjer sva pustila tudi čevlje, sam pa sem se med plezanjem držal tik pod njim v žlebu, da bi po možnosti zadržal njegov padec, če bi se mu zdrsnilo.

Do tja, kamor sem prišel jaz pred dvema dnevoma, je plezal Volkar enako ko takrat jaz: z gvozdenjem leve noge v žlebič in s cepinom do prve stopinje, ki je vdolbena v žlebovo dno, potem s pomočjo v žlebiču zabitega kamna tako visoko, da je dosegel s cepinom špranjo v dnu žleba, in potem po cepinu in žlebiču gori do tja, kjer sem se bil jaz ustavil. Jaz sem mu sledil. Potem se je Volkarju posrečilo doseči z daljšim cepinom in tudi ker je sam bolj dolg nego jaz, oni v žlebiču zagvozdeni kamen, ki ga jaz zadnjič nisem bil mogel.

Splezal je torej še za to razdaljo cepina navzgor, zagvozdil nato levo nogo trdno v žlebič, da je mogel cepin osvoboditi, se prijel s cepinom za neki kamen v žlebiču že pri vrhu gladkega žleba, kjer se teren zaboči nekoliko nazaj, splezal po cepinu do tja, a le s skrajnim naporom splezal preko opolzlega mesta, ko je moral oprostiti cepin in še odstraniti oni kamen v žlebiču, kjer se je bil prej s cepinom prijel, ker bi sicer ne mogel neprestano gvozdití levega kolena v žlebič, kar mu je bila edina opora, brez katere bi takoj zdrknil doli na mene, ki sem dvomil, da bi ga mogel kljub sunku obdržati. Kar oddahnil se je, ko je izplezal iz najnevarnejšega položaja.

Potem sem skušal jaz preplezati to mesto. Prijel sem se s cepinom za špranjo v žlebovem dnu in splezal v njeno višino. Tam sem se vzdržal z gvozdenjem leve noge v žlebič, toda naslednjega kamna v žlebiču nisem mogel s cepinom doseči. Manjkalo mi je še kakih 30 cm. Zato sem se skušal dvigniti za to višino s tem, da sem se z desno roko in z desno nogo upiral od strani v žlebovo dno in tako tiščal hrbet ob levo žlebovo steno, kar me je kljub opolzlosti

vzdrževalo v višini, da sem se mogel z levo nogo v žlebiču po malem pomikati navzgor. Tako sem mogel slednjič doseči s cepinom kamen v žlebiču in splezati enako ko Volkar višje. Toda pri vrhu žleba se nisem imel kje prijeti s cepinom, ker je bil Volkar oni kamen pri vrhu žlebiča odstranil. Pomagal pa mi je Volkar, ki se je kljub težkemu lastnemu položaju previdno sklonil in prijel za moj cepin, na kar sem zamogel splezati tudi jaz po cepinu in žlebiču nad opolzli žleb.

Žleb je res eksponiran. Z nahrbtniki bi težko izplezala. Malo je takih mest, kjer bi bili nevarnost in napornost v taki meri združeni. Vsako mišico je bilo treba imeti napeto, pri tem pa se je moralo skrajno napeto paziti na položaj, ker bi mogla postati vsaka najmanjša napaka usodna. Nisva se zastonj oddahnila, ko sva bila na varnem...

Šele naknadno, ko sva že bila nad žlebom, sva se jasno zavedla nevarnosti, prej nisva smela na njo misliti. Zato pa je naju sedaj nekaj stisnilo za srce, da kakor omotena misliti nisva mogla veliko. Kar prebledela sva, dasi se nisva zavestno bala. Jaz sem posrkal hitro par kapljic mrzle vode, ki je curljala po skali, pa sem se spet obvladal, ker mi je mrzla voda obrnila pozornost spet na položaj. Volkar pa, ki je medtem že plezal dalje, je komaj zmagal neko mesto, kjer je bilo treba splezati navpično navzgor skozi dve skali, ki pa sta nudili nekaj oprimkov in stopinj, poleg tega pa omogočali tudi gvozdjenje. Skoro se je zazdelo Volkarju to mesto težje nego je bil opolzli žleb, dasi to še zdaleka ni res. Jaz sem drugo mesto igraje preplezal, ker sem bil že spet korajžne volje.

Zatem sva prišla že v s prodom posuti žleb pod Brinškovim kaminom. Volkar ni hotel več dalje, marveč se je obrnil na levo in odšel preko škrbinice navzdol pod steno po čevlje in v koč, jaz pa sem splezal po zanimivem Brinškovem kaminu gori v kotlasti žleb nad njim do poti, po kateri sem šel pred dvema dnevoma, potem pa sem se vrnil spet skozi Brinškov kamin doli in preko škrbinice pod steno po čevlje.

Brinškov kamin je posebno radi svojih votlin privlačen, dasi ni nevaren. Ko sem plezal jaz po njem, je bil moker od curljajoče vode (ponoči je bilo namreč padlo nekaj snega, ki se je sedaj topil), pa se vseeno ni drselo v njem, ker so njegove stene ravno prav oddaljene druga od druge, da se moreš dobro upreti vanje.

V Kamniški koči sem poleg svojih dveh tovarišev našel tudi nekega turista, ki je zbujal občo pozornost in občudovanje s splošnim in nestvarnim pripovedovanjem o svojih »divjih« turah. Vprašal sem ga, če je že plezal tudi na Planjavo, pa je povedal, da je že šel

enkrat »na divje« izza Sukalnika naravnost na vrh. To je približno tam, koder se hodi pozimi na Planjavo, da je treba po bližnjici manj snega gaziti. No, to je vsaj nekaj več ko nič. Po njegovem nastopanju in govorjenju sem že mislil, da je preplezal — južno »steno« Golice. Kjer je veliko kokodakanja, je ponavadi malo jajec.

Še predpoldne smo odšli Kajzelj, Volkar in jaz v Bistrice. Doli sem se okopal, si opral perilo, zašil plezalko in spet zakrpal hlače, ki so izgledale že — si parva licet componere magnis — kakor politični zemljevid Evrope. Čim bolj šivaš, bolj se ti trga, ko so »flike« za nič.

Ko sem spravil opremo in sebe v red, sva se domenila s Kajzeljem glede nadaljnje ture. Volkar se je nameraval vrniti prihodnji dan v Ljubljano, jaz pa sem hotel še obiskati Mokrico in Greben, a mi je že zmanjkalo provijanta. Zato smo sklenili, da gre Kajzelj z Volkarjem v Ljubljano, tam nakupi zase in zame provijant in se nato dobiva v vlaku v Kranju, kamor pridem jaz čez Mokrico in skozi Kokro. Potem se odpeljeva skupaj spet v Julijske Alpe.

Prihodnji dan (30. avgusta) sta torej odšla oba tovariša v Kamnik in Ljubljano, jaz pa sem šel iz Kamniške Bistrice na Mokrico. Šel sem čez most na desni breg Bistrice in potem po bregu doli v smeri vode. Kajzelj mi je bil svetoval, naj grem pri neki drči navzgor in potem skozi grmovje malo na levo; tako pridem na markirano stezo. Da bi ga ne bil ubogal! Šel sem res po neki drči gori in gori, potem sem se obrnil na levo in hodil po gozdu in ril po grmovju, slednjič sem prišel do nekih drvarjev, ki so se me usmili in mi povedali, da sem — zašel. Moral bi bil iti še dalje po dolini do steze, ki pelje na Mokrico. Pokazali so mi nato neko stezo, po kateri so prihajali oni na delo; po tej stezi sem prišel doli na pravo stezo ravno pri nekem studentu. Potem sem sledil markacijam na vrh Mokrice.

Na Mokrici sem pokosil in med tem časom ogledoval v solncu se bliščeče vrhove Kamniških planin. Bil je lep in zanos zbujajoč pogled na ravnokar doprinešeno, na gore, ki so se bile po vrsti uklonile vztrajni volji. Bilo je kakor iskren pozdrav v slovo. Planine so kakor ženske: ne moreš jih vzljubiti, če ne najdeš pri njih odpora. Šele ko jih ukloniš, ti postanejo drage in tem bolj drage, čim več žrtev so zahtevale od tebe... In ko jim enkrat preko vseh ovir zavladaš s svojo pošteno in krepko voljo, se ti zazdi, kakor da so tudi one tebe vzljubile in da zaupajo tvoji odgovorni samozavesti.

(Konec prih.)

Hochalmspitze.

Spisal Janko Mlakar. (Konec.)

Noč pa je bila res krasna. Pozorno sem zasledoval Veliki voz, kako se je komaj vidno premikal po črnem nebesnem oboku. Naenkrat se posveti ravno nama nasproti kakor odsev velikega ognja in takoj nato se prikaže na obzorju »bleda luna«, kraljica noči. Dasi nisem ne pesnik ne zaljubljen ali sentimentalen, sem jo vendar z veseljem pozdravil, in sicer tako glasno, da se je razlegalo daleč tja po ledeniku; kajti glasno govorjenje naju je zelo grelo. Zato sva tudi z Lojzom, ko sva se pogovarjala, tako vpila, da bi naju lahko slišali v dolini, če bi ne bili spali. Nagovoril sem pa mesec tako-le:

»Draga, mila luna,« kričal sem, »pokroviteljica in prijateljica vseh pesnikov, pijancev, zaljubljenцев, ponočnjakov in drugih takih ekstra-ljudi, prosim te lepo, pomikaj se malo hitreje po nebu, da pride tem preje solnce, po katerem tako hrepeniva. Kajti midva sva navadna, prav nič ekstra-človeka in prijatelja belega dne.«

Toda ni se dala omečiti. Počasi je veslala po nebu, nikamor se ji ni mudilo in še škodoželjno se je režala nama, revežema, ki sva tako neznansko prezebala. Sever je namreč vedno bolj bril; ker nama ni mogel od zadaj do živega, je pripihal od časa do časa krog ogla in je nama s svojimi sunki prešteval kosti. Zato nisva celo noč nič spala. Vedno sva se gibala in premikala, da sva si delala gorkoto, a vkljub temu sva proti jutru imela občutek, da nama je kri zmrznila.

Zrl sem proti vzhodu in nestrpnno pričakoval prvih oznanjevalcev mladega dneva. Polagoma se je jelo svetlikati, a obenem so se na obzorju pojavile temne megle. Ko sem skušil zadremati z odprtimi očmi, sem videl v meglah razne pošasti in zveri; naposled sem bil celo prepričan, da so to ob morski obali zasidrane ladje... Tu privihra sever krog vogala, me krepko oplazi, in takoj sem bil zopet brihten. Pošasti, zveri, ladje, vse je izginilo, mesto njih pa se je prikazal dolg, rdečkast pas, ki je vedno bolj rasel. Iz teme so vstajale cele vrste gora in se pripravljale na prihod zlatega solnca. Naenkrat se dvigne izza daljnih gora velika goreča obla in v istem hipu se razlije vsepovsod morje svetlih žarkov. Tudi midva sva se potopila v to zlato morje, toda bilo je še mrzlo, brez vsake toplote.

»Počakajva še malo, da postane topleje,« se oglasi Lojze; »jaz ne čutim ne rok in ne nog. Le poglej, kako imam zgubanjeno kožo, kakor devetdesetleten starček.«

Ker sem se tudi jaz čutil precej slabega v rokah, sem rad počakal, da se je nekoliko ogrelo. Nato slečeva, kar sva imela preveč na sebi, se obujeva — čevlji so bili trdi ko rog — pospraviva taborišče, poiščeva dereze in se odpraviva po skalah navzdol na ledenik. Sestop je bil precej težaven. Ozek jezik, ki ga je v to pečevje iztegnil Hochalm Kees, je namreč zelo strm in je bil takrat popolnoma zmrzel. Zato se spustim zavarovan z vrvjo, previdno po skalovju doli in izsekam par širokih stopinj za Lojza. Bolj spodaj so dereze dobro prijemale. Ko prideva z jezika na širni Hochalm Kees, se obrneva proti Elendkopfu, da sva se izognila širokim špranjam, ki so naju ločile od navadne turistijske poti, ki vodi bolj sredi ledenika. A tudi tu naletiva na razpoke, ki so naju slednjič porinile popolnoma pod greben, ki se vleče od Gr. Elend Kopfa (3212 m) proti Treiml Spitze (3144 m). Blizu Treiml Scharte (2963 m) stopiva slednjič na gaz, ki so jo bile naredile partije prejšnjega dne. Tu srečava dva hribolazca, ki sta se jako čudila, da prihajava že tako zgodaj z vrha. Lojze jima je drage volje pojasnil, da sva bila gori že ob solnčnem zahodu in sva potem nočevala zelo ceno v »Unterfreiemhimmel Hütte«.

Ko prideva do škrbine, se ozreva še enkrat po širokem Hochalm Keesu, na vrh in na pečevje, v katerem sva tako lepo — prezebala, potem se pa spustiva strmo doli na Gross Elend Kees. Tega hitro preprečkava na njegovem najožjem koncu, ki je bil brez širših razpok, in stopiva slednjič na lepo kopno stezo.

Ta vodi iz početka precej naravnost, potem se pa začne spuščati v strmih ovinkih proti ledeniški groblji, ki se zbira ob jeziku Gr. Elend Keesa. Ves čas sva imela krasen pogled na ta velikanski ledenik z njegovimi lomi, ki so se čudovito lesketali v solnčnih žarkih, toda pravega užitka ni bilo. Bil sem namreč tako — zaspan, da me je dremavec kar med hojo prijemal. Zalotil sem se celo pri želji, da bi prav rad zamenjal pogled na vso to planinsko krasoto s čisto prozaičnim pogledom na — žimnico v Osnabrücker Hütte. Ker je imel Lojze isto željo, sva jo kaj hitro pribasala do groblje in v Gr. Elend Tal. Od tod sva v pol ure že pri koči, ki je pa tako slaba, da sem šele takrat verjel, da je to »Osnabrücker Hütte (2040 m), ko sem bral napis.

Podobna je namreč človeku, ki ga je na eni polovici telesa zadela kap in ima zato usta in nekatere druge stvari postrani. Tudi to kočjo je namreč »oplazilo«, to pa v pravem pomenu besede; in jo nekoliko nagnilo. Zato ima tudi vrata, okna, dimnik in sploh vse

postrani, kar se ne more več naravnost držati. Ker ni posebno prostorna in ni v bližini druge koče, je vedno prenapolnjena.

Spalnice so bile že vse oddane, zato greva na skupno ležišče. Tu si izberem ozko žimnico, ki leži čisto posebej na nosilnici podobnem pogradu poleg okna, Lojze se pa zlekne na ležišče ob steni nasproti. Zaspala sva menda oba hkrati, kajti Lojza nisem prav nič slišal.

Spal sem od enajstih skoraj do tri četrt na štirinajst. Ko se zbudim, zagledam Lojza, da sedi na žimnici z brevirjem v rokah. Šel sem torej tudi jaz k Davidu na poset. Za to delo sem si izbral v bližini koče lep prostorček ob potoku Fallbach. Sedel sem na z mahom poraslo skalo in molil, voda pa me je s svojim šumljanjem spremljevala. Seveda sem se tuintam ozrl na Gr. Elend Kees, ki se tako široko in lepo razteza v sklepu doline, ali na zelene planine, toda tudi s temi pogledi sem molil. Vzbujal sem namreč pri tem hvaležna čuvstva do Boga, ki je take stvari ustvaril, da nas z njimi ravzeseljuje ali pa kaznuje — če ponoči na prostem prezebamo.

Opravil sem že davno svoj brevir, ko se slednjič Lojze priguglje z obljubljenjo malico, s kruhom in sardinami v roki.

»Ti, ob nosilnico si«, mi kliče že od daleč z nekako pritajeno škodoželjnostjo.

»Kako to?«

»Prišli so neki oče, brat in hči, pa bi za hčer radi tvojo...«

»Kakšna hči?« ga prekinem začudeno; »ali je to očetova hči ali bratova?«

»Seveda je očetova hči, saj ima vendar vsaka hči očeta.«

»Ti me nočeš računeti. Jaz te le vprašam, če je morda brat njen oče, tako da je oče, ki je prišel z njima, njen stric.«

»Kdaj je bil še oče stric! Ona je vendar očetova hči in bratova sestra.«

»To že sam dobro vem, da je vsako dekle očetova hči in bratova sestra, če ima sploh kakega brata, a vkljub temu še vedno ne razumem te žlahte. Kajti še vedno mi nisi povedal, ali je oče njen oče ali brat.«

»Tebi so gotovo ponoči možgani zmrznili ali pa še dremlješ. Odpri torej ušesa in glavo ter poslušaj! Oče je oče, brat je njegov sin, hči pa njegova sestra.«

»Čigava, očetova?«

»Kako bo očetova, če je pa njegova hči, sestra je le bratova.«

»In ta njen brat je tudi sin tega očeta, ki je z njima?«

»Seveda! No, ali sedaj razumeš?«

»Sedaj že in bi bil takoj, ako bi bil ti rekel, da je to oče s sinom in hčerjo. Kaj hoče torej ta očetova hči in bratova sestra? Mojo posteljo?«

»Da, oče, brat, potem še neki precej obilni doktor, ki je z njimi, in midva — bomo pa ležali na treh žimnicah. In sicer bo doktor zaradi svoje obilnosti ležal sam na moji žimnici, midva skupaj na drugi, oče in brat, oziroma sin, na tretji, hči, oziroma sestra pa na tvoji nosilnici. Kakor vidim, se mora s teboj zelo določno govoriti.«

»Naj bo v božjem imenu, ker imajo dame tudi v gorah prednost. Pohvaliti pa te moram, da si dobro branil najine pravice. Skoraj bi šel raje nazaj na Hochalmspitze prenočit. Tam sva imela vsaj dosti prostora.«

»Prostorno je bilo res, a hladno. Zato bo pa nocoj topleje. Saj dobro vem, kaj te skrbi; tisto zaradi smrčanja. Nikar se ne boj! Da me ne boš motil, si zavežem ušesa, potem pa le žagaj...«

V obednici je bilo zvečer vse natlačeno. Menda se je vsa Giessener Hütte z najinimi znanci iz Gradca vred preselila doli. Ako bi se ne bili »oče, brat in hči« stisnili skupaj pri mizi iz hvaležnosti, da sva se midva na ležišču, bi niti prostora ne bila dobila.

Bilo je kljub veliki gneči prav prijetno; samo pri računu sem se malo zbesedil z oskrbnikom. — Zaračunal mi je namreč »Matratzenlager« 20.000 K, jaz sem mu pa ponudil samo polovico.

»Kako to, ste li »Alpenvereinsmitglied«?«

»Ne, toda oba z gospodom tu imava samo eno žimnico in eno odejo.«

»Gospoda sta gotovo inostranca?«

»Da, Slovenca iz Jugoslavije.«

»Aha«, zasmeye se oskrbnik, dobrovoljen in postaven možakar, »tu je pa zapisano, da plačajo inozemci za »Matratzenlager« 40.000 K. Torej prosim...«

»To pa velja le za dolarske milijonarje, ne pa za dinarske,« ga prekinem jaz, na kar se vsa družba, ki je najin prepirček pozorno poslušala, na ves glas zasmeye. Eden izmed Gradčanov pa pravi:

»Imate čisto prav, gospod profesor, le držite se trdno! Pristojbine so v tej koči res nesramno visoke.«

»Es ist wirklich sündhaft teuer,« se brani oskrbnik, »in sem to že povedal gospodarju; toda gospodje v Osnabrücku nočejo nič slišati o kakem znižanju pristojbin. Torej bosta gospoda plačala vsak po 10.000, samo, prosim, zapišita to v knjigo, da bom jaz krit.«

No, tisto prenočevanje ni bilo vredno niti tisoč; zakaj komaj

sem malo zadremal, me je zbudil neki orožnik, ki se je vlegel poleg doktorja in ga pritisnil k steni, ker so bile vse druge žimnice »dvojno zasedene.«

Okrog treh so že začeli tisti vstajati, ki so bili namenjeni na Hochalmspitze, oziroma na Ankogel (3262 m). Ker me je »oko postave«, dasi je mižalo, venomer rinilo v Lojza, sem se tudi jaz vzdignil in tako naredil obema prostora. Ko pridem v obednico, se je že nekaj hribolazcev pripravljalo na odhod.

Krog četrte ure grem ven na vreme gledat. Kazalo je slabo; in neki vodnik je ravno pregovoril svojega gospodarja, da je opustil misel na Hochalmspitze. Gr. Elend Kees je bil na polovico zadelan, na nebu so se pa kopičile goste megle; bilo je tudi prav sumljivo toplo. Ker sva se nameravala popoldne odpeljati iz Mallnitza, kamor sva imela slabih sedem ur, in sva hotela biti zvečer že doma, se je bilo treba žuriti, zlasti ker se je obetal dež. Pokličem Lojza, in točno ob petih sva se že napotila proti Fallbodenu.

To pot si bil dragi Lojze priden, izvanredno priden. — Le poslušajte!

Izrazil mi je željo, da bi hodil pred menoj. In kako jo je potem mahal! Skoraj sem ga osumil, da je »bratu«, ki je ležal poleg njega, zamenjal noge. V slabi uri sva že prišla na majhno, deloma s snegom pokrito ravnico Fallboden (2310 m). Tu zbira Fallbach na vseh koncih in krajih svoje moče, preden se v enem samem skoku zažene v dolino. Na koncu ravnice se jame steza viti strmo navzgor po zeleno obrasli groblji Plessnitzkeesa. Kmalu stopiva na ledenik, ki je bolj neznaten in popolnoma brez razpok. Od tu se vidi lepo Ankogel, kadar se ne skriva v megli, kakor se je nama. Takoj onkraj ledenika prideva na Gr. Elend Scharte (2680 m).

Lojze se niti za trenutek ne ustavi, marveč koraka pogumno navzdol in se z nobeno besedo ne pritoži, ko mora kmalu zopet navzgor na Klanhap Scharte (2526 m). Takoj onstran te škrbine pa se mu je pripetila majhna nezgoda.

Pri prehodu čez snežišče, malo pred grobljo Lassacherkeesa se je vdrl skozi tenko snežno odejo in vzkljknil: »Pech«.

On si namreč v vsaki hipni in nepričakovani neprijetnosti olajša dušo s to besedo. Tudi jaz mislim, da se s to enozložnico primerneje izraža trenutno neprijetno občutje, kakor z dvožložno »smola«! Vkljub nemškemu Pechu je pa Lojze dober Slovenec, oziroma Jugoslovan in se mu ne more čitati protidržavni »mentalitet«. Saj tudi odlični jugoslovanski domoljubi nosijo »ordene« različnih

»klas«, kar se meni ne zdi prav nič protijugoslovanskega, posebno, ker sem dovršil štiri »klase« ljudske šole, ne pa »razrede«.

Lojze je seveda hitro rinil iz luknje; toda ko zagleda v nji žuborečo vodo, se najprej — napije, potem šele izkobaca. Pozneje se je še dvakrat vdrl, dvakrat rekel »Pech«, pil pa sam ne vem kolikrat. Zato mu je na celi turi popita voda odnesla osem kil masti.

Onstran groblje se pot cepi. Na desno se vije steza navkreber pod Grauleitenwand (2588 m) in od tod na Arnoldhöhe v Hannover Haus (2719 m), naravnost se pa pride v staro neoskrbovano Hannoversche Hütte. Da bi hitreje prišla v dolino, jo vsekava kar naravnost.

Nebo se je začelo nekoliko čistiti in imela sva ves čas lep razgled v Seebach Tal, v Mallnitz, na Säuleck in razne Maresenšpice, zahodno, vzhodno in druge vrhove tega imena. Višje »šarže«, kakor n. pr. Ankogel, so se pa držale še vedno rezervirano v gosti megli.

Ko sva prišla blizu koče, sem se bal, da bo Lojze predlagal počitek, ker sva že štiri ure neprenehoma hodila. Zato mu začnem razlagati, kako je nastala beseda »Elend«, ki jo najdeš v teh krajih v vseh mogočih zvezah, iz slovenskega »jelen«. Ta učena razprava ga je tako zmotila, da je šele uro pozneje omenil, češ, da bi nama morda ne škodovalo, če bi se malo položila na zeleno trato.

»Vidiš, Lojze, raje tam doli, v senci tistih macesnov; tukaj sonce preveč pripeka,« sem mu prigovarjal.

In ubogal me je. A tudi pod macesni nisva počivala, ker so stali v ograji, s katero je tisti kos planine ograjen. Šla sva torej kar mimo. Šele daleč spodaj, že blizu dna, se vsede Lojze odločno na poleg pota posekano drevo, češ, da se mu po šesturni nepretrgani hoji spodobi kratek oddih.

»Le oddahni si, jaz si pa med tem popravim to-le naramnico, ki se mi je odtrgala.«

V par minutah je bila naramnica v redu in pognala sva se zopet naprej.

O, priden je bil Lojze na tisti poti iz Osnabrücker Hütte v Mallnitz, zelo priden! Mirno se je gugal naprej, brez oddihovanja, godrnjanja in brez počitka, samo vode je veliko pil in te je bilo med potjo dosti. Da, veliko je je popil, a še več pustil ...

Kaj naj še povem?

Samo to, da sva bila že ob dvanajstih v Mallnitzu, tri ure pozneje v brzovlaku, nekaj pred polnočjo pa sva si v Bohinju voščila: »Lahko noč!«

Še nekaj imenoslovja.

Ivan Kogovšek.

(Jeterbenk, V Percah, Toško — Tošec.)

1. V številu 7. »Pl. Vestnika« 1923 čitam na strani 106 (pri opisu tur): »Dne 3. 11. 1922 izlet na Peterbenk« z opombo: »Kmetje pravijo Jeterbenk«. No, zakaj potem ne pišemo »Jeterbenk«? Peterbenk straši po večini naših zemljevidov. Dotični vrh, zadnji najvišji odrastek Polhogralskih Dolomitov, 775 m visok, je oddaljen kakih dvajset minut od Sv. Katarine proti severovzhodu. Ob njegovem vznožju vodi na južni strani pot na Dvor in Št. Vid, na severni pa na Presko. Hrib ima značilno obliko piramide. Z njega je kaj lep in obširen razgled. Pravilno njegovo ime je J e t e r b e n k in nima nič opraviti ne s Petrom, ne z Benkom. Nastalo je iz nemškega H e r t e n b e r g, ki je sestavljeno iz »H a r t« (>Hardt«), kar pomenja v stari visoki nemščini g o z d, — in iz »a m B e r g«, torej »gozd ob (na) hribu«. Vrh hriba je namreč stal v srednjem veku grad stare kranjske plemiške rodovine Hertenbergov. Ljudstvo si je ime prikrojilo tako, da ga je lažje izgovarjalo, iz Hertenberg je nastal Jeterbenk. Za Valvazorja gradu že ni bilo več. Pri opisu Št. Vidske župnije nad Ljubljano (tedaj je spadala Sv. Katarina v Šentvidsko župnijo) piše (VIII. knjiga, II. zvezek): Sedma podružnica je Sv. Katarina zu Heutenberg.* Nedaleč od te cerkve, na takoimenovanem Heutenbergu, je staro, razpadlo zidovje nekdanjega poslopja; ljudje pripovedujejo o njem, da je bil to v starih časih močno utrjen grad in da so ga Turki oblegali; ko so oblegani porabili že ves živež in so imeli še en sam mernik pšenice, so nabasali ž njo top in ga sprožili na Turke. Nato je sovražnik obupal, da bi se grad udal (mislječ, da imajo še dovolj živeža, ker celo streljajo ž njim), in je odšel. Ker je bil pa grad vsled obleganja zelo razrušen, so ga prebivalci zapustili. Po mojem mnenju pa je bil grad že davno pred prihodom Turkov zapuščen, skoraj gotovo še predeni so iznašli smodnik in topove.« — Tako piše naš kranjski kronist. Ljudje pripovedujejo, da so iz obleganega gradu vrgli Turkom meh vroče kaše. Druga ljudska pravljica trdi, da je stanoval v tem gradu roparski vitez. Hodil je ropat po vsej okolici in daleč po Sorškem polju. V zvezi je bil s smledniškim graščakom. Da mu niso mogli priti na sled, je

* Ime piše Valvazor na raznih krajih različno; rodovino in posestnike nekdanjega gradu imenuje Hertenberg.

imel konja vedno narobe podkovanega. Ljudsko izročilo pripoveduje, da je dala žena tega graščaka po njegovi smrti v zadoščenje za hudobije svojega moža zidati cerkev sv. Marjete v Žlebeh pod Jeterbenkom v Preški župniji. (Cerkev je izmed najzanimivejših gotskih stavb v naših krajih. Pred leti so jo renovirali. Turiist si oglej notranjščino!) — Druga precej verjetna pripovedka pa govori, da so zidali to cerkev iz kamnja porušenega jeterbenškega gradu. — Ko sva bila s prijateljem pred leti vrh Jeterbenka, sva našla med skalovjem še mnogo sledov temeljnega zidovja.

2. Nasproti Jeterbenku, na južni strani globoke grape Babni dol, severno od Toškega Čela je v Šentviškem hribovju precej razsežen hrib, k mu pravijo »V Percah«. Na stari avstrijski specialki stoji ime »Perce hrib«. Na prvi pogled je to ime čudno in nenavadno v našem jeziku. Mislim, da je prvotna in pravilna oblika *P e c e*, v *P e c a h*. Peca ali pejca pomeni: skala, pa tudi: jama v skalnatem hribu, kjer kopljejo pesek. Tega imena kot poznamenovanje za kraje in gore je po slovenskih krajih mnogo. Da bo za ta šentvidski hrib pravo ime Pece, dokazuje to, ker je hrib res nenavadno skalnat, ima visoke pečine, takoimenovane »Janezove skale«. V njem se nahajajo tudi skalnate votline, v katerih so sledovi kapnikov. Največja votlina se imenuje »Babnikov Kevder«. V teh votlinah so iskali okoličani, kakor pripoveduje ljudstvo, zavetja ob času turških napadov. V ljudski izreki se je, mislim, v besedo Pece vrinil *r*, Perce, ker se je prvotni pomen besed pozabil. (?)

3. Podobno izpremembo nahajamo v imenu Toško Čelo, ki ga mlajši rod splošno imenuje Turško Čelo. Toško je nastalo iz tolsto, kakršen je res hrib, ki ima obliko širokega, okroglega čela. Istotako se imenuje vas na hribu. V starih urbarjih Čela so Tošnjakarji ali Tošnjaki. — Kakor Toško iz tolsto je nastal Tošec iz Tolstec. V Triglavskem gorovju je Tosec istotako iz Tolstec, v Polhograjskih Dolomitih na loško stran pa je Tošec (1021 m), ki ga pišejo zemljevidi napačno Otožec, Otošec i. t. d.

V pričujočih vrsticah sem imel namen, opozoriti naše turiste in pisatelje, da naj nikar ne pomagajo tujcem v kvarjenju naših lepih domačih imen; ta spoznavajmo in jih pišimo in govorimo.

Vuzenica in legenda o cerkvici sv. Marije na Kamnu.

Priobčil I. M.

I.

Leta 1923. je izšla v ponatisu iz »Planinskega Vestnika« Koprivnikova knjiga: »Pohorje«. — Zato naj na tem mestu kot domačin izpolnim in dodam nekatere posameznosti glede Vuzenice. (K str. 103 knjige.)

Krajepis »Vuzenica« naj se glasi tako-le:

Vuzenica je starodaven kraj, sedaj trg ob Dravi. Tu je dekanija in nadžupnija, h kateri pripadajo podružnice Sv. Janez nad Dravčami, Sv. Vid in sv. Marija na Kamnu. Čez Dravo je lesen most, last občine Muta (postavili so ga l. 1892). Sedanja cerkev, ki je obdana z zidom (prejšnje pokopališče), je iz 15. stoletja, prva cerkev pa se je na tem mestu postavila baje že l. 843.

V Vuzenici sta bila dekana poznejša knezoškofa I. F. Zimmermann in A. M. Slomšek; slednji je slavil tu 1000-letnico obstoja cerkve. Ne daleč od trga je stari grad in novejši (»štok«.) Novejši grad, prej last posestnikov plavža, je še ohranjen; stari grad pa je razvalina, le v zadnjem delu še stanujejo ljudje. Stari grad je bil sezidan baje že okoli l. 840 (od kneza Privina?). Gospodovali so tu v 13. in 14. stoletju pl. Vuzeničani, ki so z Zofijo pl. Vuzeniško l. 1432. izumrli. — Trg Vuzenica (danes spodnji trg) je bil last vitezov Kolonov Vuzeniških, ki pa so večji del posestev zapravili in tudi v 15. stoletju izumrli. Potem sta imela graščina in trg Vuzenica različne gospodarje, med njimi Celjske grofe, gospode Slovenjgraške, in slednjič nune Marnberške do razpusta njihovega samostana 1782, in zadnje grajščake Buchensteinske (pri Dravogradu) do l. 1848.

Leta 1515. so bili pri Vuzenici, najbrž na polju, kjer je zdaj kolodvor, poraženi kmetje, ki so se uprli gospodi (»Kmečki punti«). Še do okoli l. 1840. so bili ob Plavžnici (pri zdajšnji Ladinski žagi) plavži; morali pa so nehati z izdelovanjem železa, ne ker je zmanjkalo železne rude — te je še danes dovolj — ampak ker je prišlo železo od drugod cenejše.

Čez Cerkvenico blizu izliva v Dravo je razpet velik kamenit železniški most s sedmimi oboki. — V Vuzenici je pošta in železniška postaja ter živahna trgovina z lesom; tukaj je tudi slovenska posojilnica (ustan. 1907) in šola, ki se je osnovala l. 1797.

II.

O Vuzeniškem gradu in o cerkvici Sv. Marije na Kamnu se čuje sledeča legenda:

Bilo je v onih nemirnih časih po kmečkih puntih, v sredi 16. stoletja. Takrat je nekdo ukradel v farni cerkvi v Vuzenici zlat kelih in srebrnino; tatu niso mogli dobiti. Nekaj dni po tatvini prideta v Vuzenico dva romarja, oče in sin, ki sta bila namenjena na božjo pot v Stari Trg. Čez noč ostaneta v gostilni Brieznik, kjer je bil tudi tat — gospodarjev prvi hlapec. Ta je slutil, da ga imajo grajski biriči na sumu kot cerkvenega tata; zato je ponoči, ko sta romarja spala, natrpal v nahrbtnik sinu zlat kelih in nekaj gostilničarjeve srebrnine, da bi zvrnil sum na romarja. V jutro romarja, nič sluteč, odideta.

Kmalu po njih odhodu zapazi gostilničar, da mu manjka srebrnine; sum pade seve na romarja. Takoj pokliče grajske biriče in jih pošlje za romarjema. Za Trbonjami dohitijo biriči popotnika, preiščejo nahrbtnike in najdejo poleg gostilničarjeve srebrnine še zlati kelih farne cerkve. Sin, ki je bil sam seveda najbolj začuden nad vsebino nahrbtnika, reče očetu, naj nič ne skrbi, ampak naj nadaljuje božjo pot; njegova nedolžnost se bo že pojasnila in nato bo prišel za očetom.

Biriči odvedejo sina pred grajskega upravnika, ki ga, ne oziraje se na zatrjevanje nedolžnosti, obsodi na smrt na vešalih. Drugi dan v jutro so smrtno obsodbo izvršili. Mrliča so kmalu nato sneli in ga položili v mrtvašnico. Vešala pa so bila »Na Kamnu«, tam kjer je danes cerkva Sv. Marije.

Naslednjega dne se oče vrne z božje poti in povprašuje v isti gostilni za sinom. Povedo mu, kaj se je zgodilo. Oče ne verjame, ampak gre naranost k grajskemu upravniku zahtevati pojasnila.

Upravnik se je bil baš vsedel k večerji in kuhar mu prinese pečenega goloba. Oče vpraša upravnika za sinom. Ko mu ta razjasni, kaj je sin zakrivil in da ga je dal na vislice, krikne starec v svetem razjarjenju: »To ni res! Moj sin je nedolžen! Moj sin je živ! Moj sin je prav tako malo mrtev kakor ta golob na vašem krožniku.«

In glej čudo — golob odleti skozi okno! Silno prestrašen, hoče upravnik dokazati očetu, da je sin res mrtev, in ga popelje v mrtvašnico. A komaj se oče dotakne sina, se ta zbudi in na vprašanje pripoveduje, da je stala sv. Marija pod vislicami, ko so njega vesili, a on se je, stoječ na ramah sv. Marije, le onesvestil.

Ves trg je bil drugi dan poln pripovedovanja o tej čudežni rešitvi; hlapec pa se je s svojim obnašanjem sam izdal in je bil

kaznovan. Graščak je dal vislice podreti in je kot vidno znamenje tega čudeža sezidal na istem mestu cerkvico, ki jo vidiš še danes tam, posvečeno Mariji. —

Tako živi med ljudstvom še danes pripovedka o postanku cerkvice »Sv. Device Marije na Kamnu« pri Vuzenici.

Kotiček.

VSÍ SVETI POD TRIGLAVSKO SEVERNO STENO.

Darinka.

Vzcvetele so rože v umirajoči naravi, vzplamtele so lučke iz črne prsti in jesenski veter se je poigraval s trepetajočimi plamenčki. V krasne vrtove so se spremenila domovanja v miru snivajočih... V srca ljudi pa je dahnila otožna žalost za dragimi svojci; pohiteli so na njih grobove, da počaste njihov spomin.

Vseh mrtvih dan...

Si li občutila ponosna stena Triglavska, da imaš nekaj skupnega s temi cvetočimi vrtovi? Ogromna grobnica si z enim samim grobom. Skrit je ta grob, vendar javen, vsakomur viden, a nikomur dostopen. Odprt je ta grob, zemlja ne teži snivajočega, pokrivajo ga le bele snežene rože. In nagrobni spomenik, največji svoje vrste, ne nosi njegovega imena.

Vseh mrtvih god...

Prišli smo sklonjeni z globoko žalostjo v srcih, z zelenjem in s svečami. Ja ovenčamo grob. Saj je ta dan tudi tvoj god, dragi Vladimir naš, letos prvič na ta dan; nekaj posebnega je. Kdaj so ti še poklonili zelenje in sveče za god? K tebi hitimo, pridi nam nasproti, sprejmi skromno vezilo.

Solnce se je dvignilo preko spomenika. Njegovi dolgi prameni so razsvetljevali vso, z belimi rožami okrašeno grobnico in jo ozaljšali z bajnimi barvami. Nalahno je solnce poljubilo skromno počivališče in bele rože, a le nalahno, da ne bi rože zvenele.

Le tam v kotu, prav ob pragu te skalnate grobnice je tvoje ime. Tja smo pohiteli, tam smo hoteli počastiti tvoj spomin. Tudi mi hočemo imeti kraj, kjer bi si lahko predstavljali tvojo pričujočnost, akoravno so te nam planine hotele odvzeti popolnoma. Saj nisi samo njihov, tudi naš si!

Vedno višje je segala svetloba na tem planinskem pokopališču, bele tančice so priplule in obdale tvoj mirni dom. In tedaj je zagorelo ob njegovem pragu, lučke so vzplapolale in osvetlile tvoje ime, obdano z zelenjem. Planike v zelenem vencu so se družile z zeleno zvezdo med belim cvetjem, združilo se je oboje tvojih stremljenj.

Zažareli so vrhovi v zlatem blesku, kmalu pa je zasijalo škrlatnordeče, pokopališče je tonilo v temo, a v naših očeh so zablestele solze...

Oj, Vladimir!

Beli pajčolani, vihrajoč preko Luknje, so blesteli zelenkasto, tako tudi prej zlate konice vrhov; še Triglavski spomenik je imel zelenkasto progo, a Triglavska ovratnica se je svetlikala modrikasto. Stena je otemnela, bela barva sneženega cvetja se ni dosti več ločila od sive — hladnih skal; ogromni zledeneli vodni

slap v Črni steni je zablestel poslednjikrat. Tedaj smo zapustili prag tvojega domovanja in vanj vklesano tvoje ime, ožarjeno in ovenčano, in čuden hlad nam je objel srca. Zapustili smo te, ljubi naš Vladimir; nisi prišel, a čutili smo, da si nam bil blizu.

Tema je že obvladala dolino, zvezdice so zasijale tam visoko nad otemnelimi vrhovi, lahen vetrič nam je hladil vroča čela. Ves čas smo se ozirali tja gori, kjer so v rdečkastem siju gorele sveče, kakor bi gorela skala... Ob skali pa, kjer se je vršil pred dvema mesecema veličastni obred, ki je spremenil ponosno steno v prostorno pokopališče, smo se ustavili. Zaslutiti smo tvojo osamelost in v slovo je zadonelo proti steni: »Zbogom, Vladimir! Spavaj sladko!« Ni še zadnji glas prestopil meje njegovega kraljestva, ko je pretreslo ozračje votlo bobnenje. Oči vseh so se hkratu vprle v njegov žleb, iz katerega je zabobnel plaz kamenja, — tam levo pa so gorele sveče. »Vladimirjev odzdrav!« je dahnil nekdo, isto so začutili drugi in onemeli smo. Vladimir je začutil pričufočnost našega duha, naših src...

Obzor.

Medvednica. Planinarski vodič (žepni format, 278 strani). Spisal **Branimir Gustić.** — 32 fotografskih posnetkov in 3 zemljevidne karte. — Slikal in risal **Drago Paulić.**

Založila in izdala **podružnica „Sleme“ HPD.** v Zagrebu 1924.

Pred kakimi 10 leti so bili turisti iz Zagreba in ostale Hrvatske v naših snežnikih še prav redki gostje. Kar nekaj posebnega je bilo, ako si srečal na Stolu, v Vodnikovih koči ali drugod razen Pasarića še kakega drugega hrvatskega turista, in važno se ti je zdelo, da ta veseli dogodek takoj javiš svojim tovarišem, ki so ostali v mestu.

Hvala Bogu, po vojni smo si postali mnogi bližji in v letošnji sezoni smo že lahko doživeli prvikrat presenetljivo, veselo senzacijo, da smo bili slovenski turisti ob gotovih dnevih, v tej ali oni koči — v manjšini!

Ni naš namen danes, da bi raziskovali in naštevati vse one razne činitelje, ki so po dolgotrajnem trudu dosegli, da je zavzelo veselje in zanimanje do potovanja po naših hribih in dolinah med Hrvati že tako razveseljiv razmah in da celo smučarji iz Zagreba pri nas niso več bele vrane. Vsekakor pa ne bo odveč, ako opozorimo danes na eno navdušeno skupino turistov v Zagrebu, ki je znala pridobiti za naše velike in male goré toliko novih in pogostih prijateljev in ki nam je tudi sicer najbližja v splošnem našem shvačanju jugoslovenske turistične misli.

To je podružnica »Sleme« HPD v Zagrebu. Čudimo se podvzetnosti in vztrajnosti te agilne podružnice, ki že 2 leti sistematično, potom skupnih izletov tako spretno vodi svoje člane, popularizira planinstvo in vzbuja čut do narave in upoznavanja Alp med Zagrebčani. Ne mine skoro nedelja, da se ne bi srečali naši turisti s člani te podružnice na tem ali onem hribu ali v vlakcu. Če to z veseljem pozdravljamo, se ne laskamo, temveč le ugotavljamo dejstvo, ker vidimo, da je prav to podružnično delo koristno in uspešno, in ker želimo, naj bi jo v tem oziru posnemale tudi druge — tudi naše podružnice!

Ima pa podružnica »Sleme« še drugo lepo lastnost, ki jo redkokje opazimo in ta je: da zna udeleжавiti stremljenje popularizacije turizma tudi potom turistične literature. Pravkar je izdala zopet koristen kašipot: »Branko Gusić: Medvednica«. Kdor pozna nerazpoloženje in nezaupljivost trgovcev založnikov ravno napram turistični literaturi, ki je pri nas res še precej neudomačeno štivo, kdor vé, kako težko je danes spraviti to ali ono turistično knjigo — ki mora seveda biti opremljena z mikavnimi slikami in dobrimi kartami — pri današnji draginji poceni v svet, ta šele prav oceni dalekovidno, pravo umevanje turizma tako pri odboru kakor pri članih omenjene podružnice.

Z vodnikom »Medvednica« (Medvednica je nekaka zagrebška »Šmarna gora« ali »Krim«) je storjen lep korak naprej v jugoslovanski turistični literaturi: osobito za Zagrebčane. Imeni Gusić in Paulić, dveh najmarljivejših turistovskih mravelj mlajše struje v Zagrebu, sta nam tudi že dovoljne jamstvo za to, da je delo izvršeno natančno. Podružnica »Sleme« pa je s to izdajo ustregla ne samo zgolj zagrebškemu planincem, temveč tudi šolski deci, dijaštvu in vsemu zvedavemu okoličanstvu ob obširni Medvednici. Vsem tem odkriva podrobni, skrbno zbrani in z ukusnimi slikami in kartami okrašeni opis mnogo prirodnih lepot in jim nudi potrebne podatke o zanimivostih in posebnostih, mimo katerih so do sedaj posestniki in prebivalci šli brez interesa. Iz enoličnega, gozdovitega gorskega hrbta je uspelo avtorju prikazati Medvednico, to veliko krtino, kot povsem nov, zelo zanimiv svet. Težko bi bilo iz nje ustvariti boljše delo.

Brez dvoma je, da bodo romale odslej še česče in obilnejše množice na Medvednico kakor dosedaj. HPD pa se požuri, da postavi na Slemenu nov, večji in današnjim razmeram ustrežajoč turistovski hotel, ki bi mogel — dobro oskrbovan — postati »zlata jama« za HPD, tako bogata, da bi lahko vsako leto oštehtala naš Sv. Janez, Zlatorog, Aljažev Dom in Bistrice skupaj. Čekin leži na cesti, poberite ga!

Založniku, podružnici »Sleme« ter avtorjema Gusiću in Pavliču, našima zvestima planinskima tovarišema, iskreno častitamol! R. Badjura.

Društvene vesti.

Zbor delegatov. — Vsem podružnicam Slovenskega planinskega društva sporočamo, da se vrši v nedeljo, dne 15. februarja zbor delegatov ob 9. uri v društvenih prostorih — Šelenburgova ulica šte. 7, drugo nadstropje.

Osrednji odbor SPD v Ljubljani.

Posavske podružnice S. P. D. redni občni zbor se je vršil v Sevnici dne 8. decembra 1924. — Predsednik Ljudevit Stiasny pozdravi planince ter se jim zahvali, da so se zbrali v tako mnogobrojnem številu. Uvodoma omenja, da je dovolitev 50% popusta pri vožnjah na železnicah zelo pomnožila društvene izlete in ojačila društveno življenje. Tudi naša podružnica je priredila več izletov, med njimi dva izleta v Triglavsko pogorje. — Kočo na Lisci smo nanovo opremili. Preskrbeli smo nove slamnice in izpopolnili kuhinjski inventar. Tembolj je obžalovati, da je bila ta naša kočica v zadnjem mesecu dvakrat izropana; v koči je končno ostala le slama, ki jo je vrgel tat na tla. Odsesel pa je tat celo eno

okno. Odslej bomo pač morali posteljno odejo shranjevati v cerkovnikovi hiši pod Lisco.

V pretečenem društvenem letu smo posebno pozornost posvetili obnovi znamenj za pota na Kum. Nanovo smo markirali pota iz Radeč, Hrastnika, Trbovelj, Zagorja in Št. Jurija na Kum in postavili tudi nove napisne table. Za kočo na Lisci smo nabavili novo spominsko knjigo. V zadnjem času pa smo dobili krasno spominsko knjigo za kočo na Lisci iz leta 1906. Ta knjiga, ki ima kaj lepe slike, je bila shranjena v stanovanju nekdanje tajnice naše podružnice. Tudi za Kum bo treba nabaviti novo spominsko knjigo, dasi bi s sedanjo lahko izhajali še več let, ko bi se le obiskovalci Kuma redno vpisovali! Ker pa nekateri načekajo v knjigo po celo stran ali celo po več strani in se drugi vpišejo kar tam, kjer se jim je odprla knjiga, si moramo nabaviti novo. Prva skrb gospodarja te kočje pa bode, da se v novi knjigi ne ponavlja prejšnji nered.

Iz poročila blagajnika Antona Doklarja je razvidno, da so znašali v pretečenem društvenem letu dohodki 4812 Din 70 p, stroški pa 4467 Din 80 p, preostanka je torej 344 Din 90 p. Razen tega je naloženo v hranilnici nad 2000 Din. — Predsednik zahvali gosp. blagajnika za njegov vestni trud. — Pregledovalcem računov sta bila izvoljena dekan Alojzij Kurent iz Leskovca in nadučitelj Fran Musar iz Boštanja.

Predavanju predsednika »Po Bambergovi poti na Triglav« so sledili zborovalci z velikim zanimanjem.* Predsednik omenja nato, da je priredila trinajstnica članov iz Krškega meseca avgusta na Triglav petdnevni izlet, ki se je v vsakem oziru posrečil. Za izlet smo izdali poseben časopis, ki ima lepe ilustracije predvsem šegave vsebine. V tem časopisu je tudi pesem »Na Veliki Klek«, ki jo je zložil župnik Leopold Turšič iz Krškega kot nekaj spomin na lanskoletni občni zbor. Deklamacija te šaljive pesmi je izdatno povzdignila razpoloženje zborovalcev. Predsednik zahvali deklamatorja strokovnega učitelja Tone Gasparija iz Krškega in želi, da bi se vsako leto priredil vsaj en tako skrbno pripravljen daljši izlet.

Nato se izvoli z vzklikom novi odbor, ki obstoji iz sledečih članov: predsednik: Ljudevit Stiasny, okr. šol. nadzornik v p.; podpredsednik Fran Orožen, okr. sodnik; blagajnik Anton Doklar, višji sodni oficijal; tajnica Ruža Mervič, učiteljica v Sevnici. Zaupnikom naše podružnice se pa izvolijo za Bizeljsko Ferdo Janežič, za Boštanj Dermelj Mijo, za Brežice Jože Jerše, za Krško Rihard Engelsberger, za Kum Ivan Zupan, za Radeče Avgusta Kotnik in za Rajhenburg Mihael Vutkovič.

Nato se je razvila debata o določitvi programa za bodoče društveno leto in o ureditvi razmer na Kumu. Končno se na predlog blagajnika Antona Doklarja izvolita okrajni šolski nadzornik Ljudevit Stiasny in nadučitelj Blaž Jurko iz Razbora za častna člana naše podružnice.

Vozne olajšave. Vsem planincem sporočamo, da po naših informacijah na pristojnem mestu z novim pravilnikom o voznih olajšavah ni ukinjena polovična vožnja za planince v skupinah po 5 do 9 oseb. Opozarjamo pa, da mora vodja izletnikov prinesiti s seboj v pisarno izkaznice s sliko vseh onih, ki žele potrdilo za polovično vožnjo.

Osrednji odbor.

* Predavanje bomo priobčili kot članek. — Uredništvo.

Pregled poseta

planinskih koč SPD, ki so v oskrbi Osrednjega odbora SPD v Ljubljani, v letu 1924.

Redišt.	Ime planinskega zavetišča	Št. sob. post.	Oskrbovana v letu 1924	Turistov posetilo od 1. I. 1924 do 1. XII. 1924.										
				Podaniki SHS			Čehi	Nemci	Avstrijci	Italijani	Francozi	Angleži	Ostali	Skupaj
				Srbi	Hrvati	Slovenci								
1	Hotel Zlatorog v Bohinju	48	Celo leto	19	240	647	7	—	3	—	—	—	13	929
2	„ Sv Janez v „	76	„ „	200	22	206	11	—	—	6	2	9	8	464
3	Trigl. Dom na Kredarici	31	28./6.—30./9.	205	301	1867	93	9	11	23	3	9	—	2521
4	Aljažev Dom v Vratih	30	18./6.—30./9.	188	309	2590	95	8	39	60	—	3	2	3294
5	Staničeva koča	12	28./6.—14./9.	28	183	901	18	5	9	25	2	—	6	1177
6	Aleksandrov Dom	14	28./6.—14./9.	29	197	1394	28	2	12	74	3	9	—	1748
7	Vodnikova koča	6	28./6.—29./9.	5	69	763	26	—	6	19	—	—	—	888
8	Malner. koča pod Črno Prst.	—	28.6.—1./9.	16	25	178	2	—	3	2	—	—	—	226
9	Orožnova „ „ „ „	16	28./6.—1./9.	17	39	330	15	—	6	23	1	5	1	437
10	Erjavčeva koča na Vršiču	25	2./6.—30./9.	68	165	711	20	1	12	51	2	3	—	1033
11	Kladilnik. koča vrh Golice	20	25./5.—5./10.	33	88	1174	31	9	90	2	—	—	2	1429
12	Spodnja koča na Golici	16	25./5.—5./10.	64	152	1526	46	6	65	13	2	4	5	1883
13	Česka koča na Ravneh	13	28./6.—17./9.	22	71	491	43	—	9	8	—	—	—	644
14	Cojz. koča na Kokr. sedlu	16	28./6.—14./9.	11	79	952	9	3	4	10	—	1	1	1070
15	Koča v Kamniški Bistrici	14	Celo leto	263	408	2441	183	5	42	4	5	4	—	3355
16	Kamn. koča na Kamn. sedlu	12	7./6.—12./10.	36	78	1540	9	4	27	3	—	—	3	1700
17	Koča na Veliki Planini	8	Celo leto	3	132	978	12	3	—	—	—	2	1	1131
18	Koča pri Trigl. jezerih	25	7./6.—30./9.	—	241	1175	30	2	6	9	2	9	—	1474
19	Križka koča na Krvavcu	—	Novo zgrajena											
		381		1702	2799	19.864	678	57	344	332	22	58	42	25.403

Planine v letošnji zimi in njih poset. — Končno so prišli planinci-nesmučarji na svoj račun. Narava jim je podelila zimo, kakršne mlajši rod sploh ne pomni. Ljubitelji narave pač vedo, kako vabljive so planine zlasti pozimi, ko ga vabijo vse silneje odete v svoj lesketajoči se snežnobeli plašč. Radi visokega snega in slabega vremena so se v dosedanjih zadnjih letih le maloštevilni drzni planinci upali na višje postojanke. Letošnjo zimo so planine kar vsakemu pristopne. — Pa ne samo narava, tudi Ljubljansko železniško ravnateljstvo se nas je usmilo; vpeljalo je s prvim januarjem 1925 do preklica naslednje turisticke vlake: ob sobotah, nedeljah in praznikih in ob dnevih pred prazniki iz Kranjske Gore do Jesenic potniški vlak št. 4215, ki odhaja iz Kranjske Gore ob 18.40 in prihaja na Jesenice ob 19.12 ter ima zvezo na Jesenicah na potniški vlak št. 917, ki prihaja v Ljubljano gl. kolodvor ob 21.50; v obratni smeri iz Jesenic v Kranjsko Goro vozi vlak št. 4216, ki odhaja iz Jesenic ob 21.25, prihaja v Kranjsko Goro ob 22.05 ter ima na Jesenicah priključek na potniški vlak št. 918, ki odhaja iz Ljubljane ob 19. Ob nedeljah in praznikih vozi do preklica iz Kamnika v Ljubljano gl. kolodvor mešani vlak 4037, ki odhaja iz Kamnika ob 20.50 in prihaja v Ljubljano ob 22.05. Ta zveza je zelo ugodna za posetnike Velike Planine, Kamniške Bistrice in Krvavca. **SPD.**

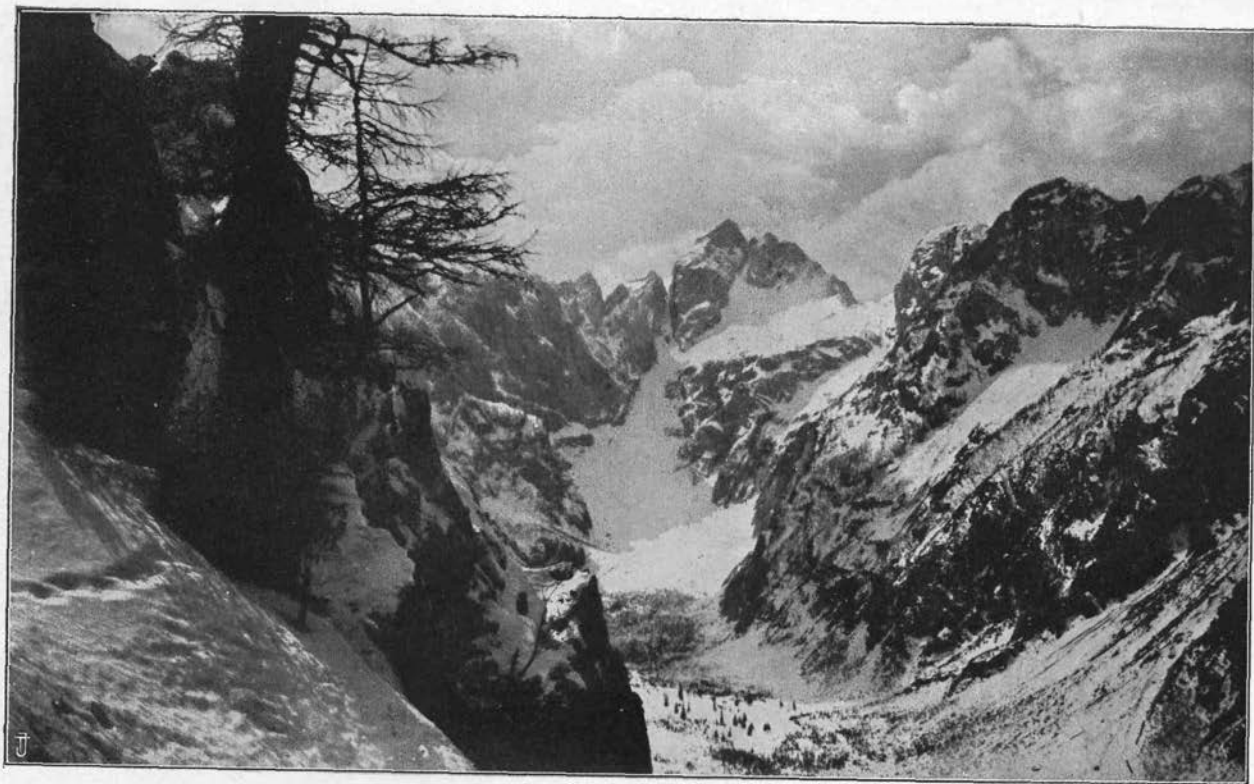
Naše slike. Planica z Jalovcem (2643 m). Znana je krasna dolina Planica, ki se razteza od Rateč do divnega gorskega kota pod Jalovcem. Zapadno jo obrobajo raztrgani grebeni Ponca, ki tvorijo sedanjo našo mejo proti Italiji. — Planica je prva naša gorska dolina ob meji proti Italiji. Poleti nam je priljubljena izletna točka, ker pridemo po zložni poti in po lepih pašnikih tik pod orjaški kip Jalovca, posetimo tam slap Nadiže in delamo od ondot zanimive visokogorske ture na Jalovec, Travniki in Ponco. Še lepša je Planica pozimi. Radi visoke lege pade v Planici vsako leto zelo veliko snega, in ker je prehod do pod Jalovca zelo položen, se tukaj zbirajo naši smučarji in zimski turisti. Na današnji sliki vidimo zimski posnetek zadnjega konca Planice, širokega kota pod Jalovcem. Pogled, ki se nam tukaj nudi na orjaški, ostri Jalovec, je eden najpestrejših v naših Alpah.

Koča na Korošici — Dedec. Tik pod Ojstrico (2349 m) leži mična dolinica Korošica (1808 m), od koder je najboljši pristop od juga na Ojstrico. Tukaj je postavljena turisticna koča, ki jo je bivše nemško planinsko društvo kratko časa pred vojsko prenovilo; sedaj, ko je Slovensko Planinsko Društvo postalo lastnik te koče in jo je še izdatno popravilo (vihar je bil podrl streho), nam je dobrodošlo turisticno zavetišče. Koča je sicer majhna, a solidno zgrajena in se bo dala povišati. Naša slika kaže kočo in razgled proti Dedcu (2033 m), ki na južni strani obkroža Korošico in je na strani proti dolini Bele kar navpično odsekan — impozanten pogled.

Naročnina za Planinski Vestnik je 40 Din na leto; plača se po položnici.

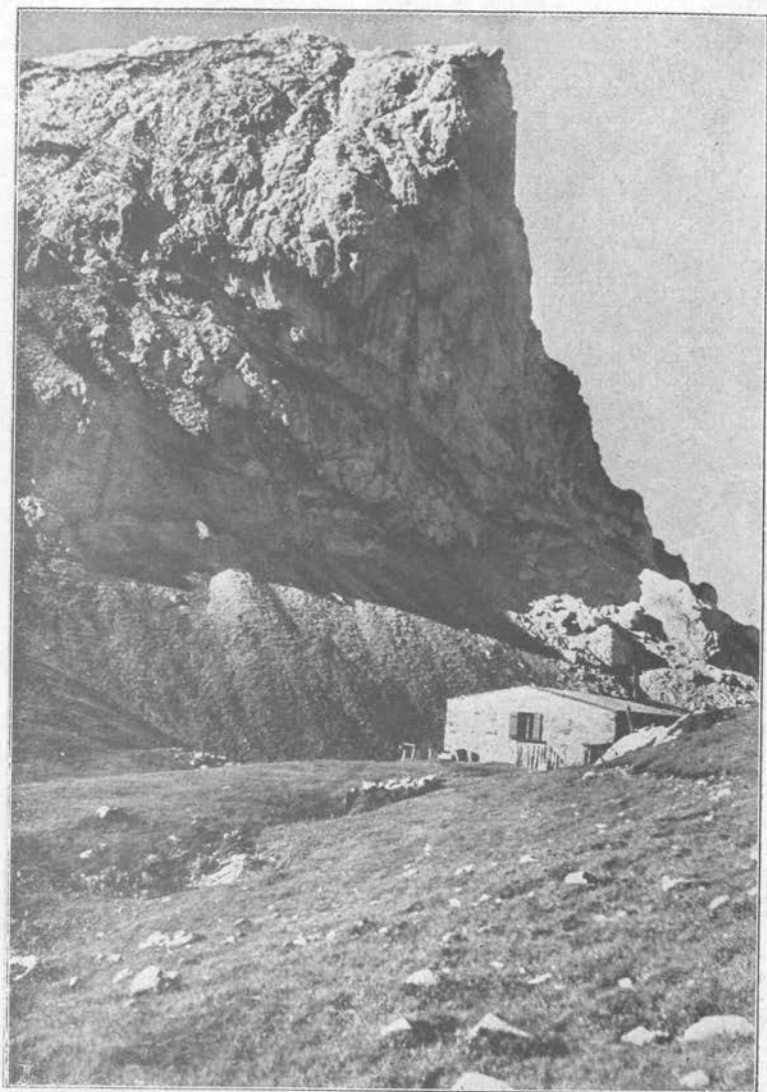
Vsebinska: † dr. Klement Jug: Plezalne ture v Kamniških-Savinjskih Alpah (str. 25). — Janko Mlakar: Hochalmspitze (str. 33). — Ivan Kogovšek: Še nekaj imenoslovja (str. 39). — I. M.: Vuzenica in legenda o cerkvi sv. Marije na Kamnu (str. 41). — Kotiček: Vsi Sveti pod triglavsko severno steno, Darinka (str. 43). — Obzor: B. Gusić, Medvednica (planinski vodič), R. Badjura (str. 44). — Društvene vesti: Zbor delegatov, Posavske podružnice SPD občni zbor (str. 45). Vozne olajšave (str. 46). Pregled poseta planinskih koč SPD v letu 1924 (str. 47). Planine v letošnji zimi in njih poset (str. 48). — Naše slike: Planica z Jalovcem. Koča na Korošici—Dedec.

Urednik dr. Josip Tominšek v Mariboru. — Izdaja in zalaga Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani (Osrednji odbor). — Tisk tiskarne M. Hrovatin v Ljubljani.

Planica z Jalovcem (2643 m)

Fot. Ivan Tavčar

Koča na Korošici — Dedec

Fot. Janko Škrlep